

MEDGYESEGYHÁZA TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM

II.Felülvizsgálata

Készült

Medgyesegyháza Város Önkormányzata

megbízásából

A dokumentációt készítette:

BÁLINT FERENC

Építőipari és környezetvédelmi szakmérnök

IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

5800 MEZŐKOVÁCSHÁZA, HÁRSFA U.1.

A dokumentáció kelte: Mezőkovácsháza, 2010.

ELŐZMÉNYEK

Az önkormányzatoknak nem kötelező feladata a környezetvédelmi program megalkotása, megléte viszont számot tevő előnyt jelent a hazai és az EU-s pályázatok elbírálásánál.

Medgyesegyháza Nagyközségi Önkormányzata 2001. évben készítette el a Települési Környezetvédelmi Programját, melyet a Képviselő-testület 2001. szeptemberben fogadott el.

A kidolgozás a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995.évi LIII. törvény előírásaival összhangban történt meg, amely törvény 46.§-a meghatározza az önkormányzati feladatokat , míg 47. § (1) bekezdése körvonalazza a főbb tartalmi követelményeket, (2) bekezdése pedig rendelkezett a felülvizsgálatról is.

A 2001. évben kidolgozott programot a Képviselőtestület 2006. évben vizsgálta felül utoljára.

Ez évi újabb felülvizsgálat aktualizálását az adja, hogy a település városi rangot kapott /2009.július 1./ezt megalapozta a 148/2007. (VIII. 28.) Kt.határozattal elfogadott rendezési terv amely szerint tervezik a további fejlesztéseket elvégezni.

A felülvizsgálat célja és követelményei

A 2001.évben elfogadott és felülvizsgált Programban kidolgozott beavatkozási- és intézkedési javaslatok, feladatok **teljesülésének áttekintése**, értékelése , szükség szerinti aktualizálása az egészségesebb életfeltételeket biztosító természeti és települési környezet megteremtésének célkitűzéseivel, a tervezett és várható gazdasági fejlődés mellett **figyelembe véve a városi szerepkört**.

A Környezetvédelmi Program kidolgozásánál irányadó szakmai elvek és gyakorlati megfontolások a következőkben foglalhatók össze:

A fenntartható fejlődés elvének érvényesítése.

Ennek igényét az Európai Unió irányelvek és jogszabályok, valamint a hazai környezetvédelmi és a területfejlesztési törvények rögzítik.

Az Európai Unióhoz való csatlakozással az önkormányzati feladatok kibővültek és megnöttek, ugyanis az EU joganyagával harmonizált hazai jogszabályok a jelenlegieknél szigorúbb követelményeket és ellenőrzéseket támasztanak.

- az önkormányzati feladatok között egyre nagyobb szerepet kell kapnia tervezésnek, döntések előkészítésének (szakmai, környezetpolitikai,társadalmi) ,az együttműködésnek (lakossági, önkormányzati, szakmai ; kistérségi szinten), a rendszeres és megfelelő tájékoztatásnak, információ cserének .

Ezért a helyi rendeletek jogharmonizációs szemléletű felülvizsgálatát el kellett végezni.

A város környezeti problémái, azok jellege, helye, súlyossága lényegében jól feltárt. Hasonlóképpen ismeretesek a szakmai megoldási módok, lehetőségek is ;így a **város környezeti állapotának**, a problémák feltártságának és megoldhatóságának ismerete jónak ítélnélhető.

A **rendelkezésre álló településrendezési terv vizsgálati anyaga**, /fejlesztést megalapozó tervek és programok, környezetvédelmi program stb./ és a tevékenységek szabályozását biztosító önkormányzati rendeletek , adatok és információk széles köre nyújt lehetőséget a környezeti problémák, konfliktusok azonosítására, a megoldást biztosító feladatok meghatározására.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program időtávját a környezetvédelmi törvény hat évben / 2003-2008 / rögzítette, a Kormánynak pedig két évenkénti beszámolási kötelezettséget írt elő / 41. § (3) /.

A fentiekre figyelemmel 2009.évben már új programot kellett volna kidolgozni a módosított 1995.LIII.tv.48.§-ai alapján.

Erre nem került sor ezért javaslom, hogy 2011.évben a fenti törvény és a Nemzeti Környezetvédelmi Program /2009-2014/ alábbi irányelvei, akcióprogramjai alapján készüljön el a település, a város első Környezetvédelmi Programja:

1. A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése akcióprogram
2. Éghajlatváltozás akcióprogram
3. Környezet és egészség akcióprogram
4. Települési környezetminőség akcióprogram
5. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem akcióprogram
6. Fenntartható terület- és földhasználat akcióprogram
7. Vizeink védelme és fenntartható használata akcióprogram
8. Hulladékgazdálkodás akcióprogram
9. Környezetbiztonság akcióprogram

A **kistérség**- és a környezetfejlesztési célok megvalósításában az EU és a hazai céltámogatások pályázati rendszere a jövőben még fokozottabb szerepet kap. Ezeknél rendszerint az alapvető kritériumok között szerepel rendszerint az érvényes engedélyek az adott beruházásra, beavatkozásra. Ezért egyértelmű, hogy a pályázásnál kiindulási feltétel a megfelelő tervek elkészítése és engedélyeztetése.

Az önkormányzat rendelkezik helyi környezetvédelmi alappal, amelynek keretét emelni kell a fentiek elősegítésére.

A város jelentős összegeket irányoz elő az éves költségvetésében a településüzemeltetési, ezen belül a környezeti feladatokra is (zöldterületek itt játszótérek ,utak, közterületek fenntartása, stb.) . A költségvetési korlátok szabta keretek között fontos a problémák súlyozása, a megoldandó feladatok rangsorolása pl. az utak burkolatát csak pályázat útján megépíteni.

Környezetvédelmi szempontból nagy vívmány a szennyvíz hálózat kiépítése.

Helyzetértékelés

A környezeti elemek állapota

Levegő

A terület a 4/ 2002. (X.7.) KvVM rendelet 2. sz. melléklete- a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről- alapján **Medgyesegyháza** a 10. légszennyezettségi zónába tartozik, ennek megfelelően a SO₂, CO, NO₂ és a benzol tekintetében a légszennyezettségi érték a területen nem haladja meg a vizsgálati küszöböt, míg a **szilárd por** (PM₁₀) esetén – elsősorban a deflációnak köszönhetően – a terület légszennyezettsége a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

A településen mezőgazdasághoz kötődő feldolgozó tevékenység folyik, amely légszennyezéssel jár.(Terményszárítók, állattartó telepek,)

A területen légszennyező forrásként a bűzzel járó állattenyésztést kell megemlíteni, azonban a lakott területtől való távolság miatt ez nem okoz lakossági panaszt (A háztáji állattartást a belterületi állattartásról szóló helyi rendelet szabályozza)

Vonalas légszennyező források a közlekedésből származó légterhelések. A jelentős számú mezőgazdasági munkagép, erőgép mellett a közúti közlekedés sorolható ebbe a kategóriába.

A dűlőutak porszennyező hatása sajnos nem elhanyagolható, valamint a tavaszi és őszi talajmunkák miatt a finom homokos vályogtalajokat deflációs hatás károsítja.

Védekezésként mezővédő erdősávok telepítése szolgál. Ezt folytatni kell tovább a városban.

Talaj

Medgyesegyházán kiváló termőhelyi adottságú (átlag:30 AK/ha) és homokos, néhol szikes (átlag 14 AK/ ha) területek találhatóak, így a teljes település átlagos aranykorona értéke 24 AK /ha.

A termőföld csak különösen indokolt esetben – helyhez kötött beruházás céljára- vehető igénybe.

- Kiváló adottságú szántóterület belterületbe csak a jelenlegi belterülethez kapcsolódva vonható, ezek beépítésre szánt területté csak mezőgazdasági termeléssel, feldolgozással és kereskedelemmel összefüggő céllal minősíthetők

- Ezeken a területeken elő kell segíteni az agrár- térszerkezetet előnyösen formáló fasorok, erdőrészek telepítését.

- Kiváló termőhelyi adottságú területeken meg kell akadályozni a talaj fizikai, kémiai és biológiai degradációját.

A fátlan területen jelentős a szélerózió.

A lazább szerkezetű, homokos vályog talajok vannak leginkább kitéve a defláció okozta termőréteg pusztulásának. A széleróziót elősegíti a véderdősávok hiánya, amely a területet jellemzi, ezért a javaslat mezővédő erdősávok telepítése.

A felszíni és alatti vizek védelme Medgyesegyházán

A 219/2004. (VII.21.) Korm. Rendelet (a felszín alatti vizek védelméről) és a 27/ 2004. (XII. 25.) Kvm (felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról) értelmében a település a „ **felszín alatti víz szempontjából fokozottan érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi terület**hez „ sorolandó.

A régió ivóvízellátását biztosító vízbázison, a Maros hordalékkúpon fekszik. A hordalékkúp a helyi közüzemi vízellátás mellett a megye regionális vízellátásban is fontos szerepet tölt be, az ország kiemelten védett üzemelő és távlati vízbázisai között szerepel

A Maros hordalékkúpjából nyerhető ivóvízkészlet értékes, (**védendő**), ezért a 123/1997. évi (VII. 18) Korm. Rendelet – a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről – nem hagyható figyelmen kívül.

A területen fontos vízvédelmi feladat a felhagyott és szabályszerűen meg nem szüntetett mélyfúrású kutak szakszerű eltömése, vagyis a szennyeződés megszüntetése.

A településen szennyvíztisztító telep működik, a közművesítettség szinte 100 %. A csatornahálózatba történő rákötéseket kell szorgalmazni.

A tisztított víz befogadója a Bodzás-éri csatorna.

A vizsgált területen nincs jelentős élő felszíni vízfolyás. Csatornaként a Hajdúér – ottlakai főcsatorna.

A felszíni vizek minősége védelmében a 220/2004. (VII.21.) Korm. Rendeletben előírtakat kell figyelembe venni.

A szennyvizek kibocsátási határértékeiről és alkalmazási szabályairól a 9/ 2002. (III.22.) Köm- Kövim együttes rendelet érvényes.

A 49/ 2001. (IV. 3) Korm Rendelet – a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről -2. számú melléklete tartalmazza azoknak a településeknek a listáját, amelyek nitrát érzékeny területen helyezkednek el.

Medgyesegyháza szerepel ebben a listában, tehát a terület nitrát érzékeny!

A rendelet a nitrát érzékeny területek vizeinek védelmére vonatkozóan előírásokat, intézkedéseket is megfogalmaz.

Biológiai sokféleség – Tájvédelem

Medgyesegyháza több helyi és országos védettséget élvező természeti kincssel rendelkezik.

Külterületen található négy kunhalom.

Kunhalmokon kívül nincs a területen országosan védett természeti terület.

Országos védettségű azonban - természeti emlék - Baros László síremléke Bánkúton (hrsz.1701)

Helyi jelentőségű természetvédelmi területben bővelkedik Medgyesegyháza. Bánkúton az egykori József főherceg kastélyparkja védett (hrsz.1859), valamint a belterületen a Kossuth Lajos téri közpark (hrsz. 121/1) és az Idősek Szociális Otthona (volt Telbisz kastély) parkja (hrsz. 198 /1).Mindegyikben szép idős fák díszlenek szép számmal

Meg kell említeni az egykori homokbánya területét, amely védett gyurgyalog fészkelő hely (hrsz. 0244).

Tervezett helyi természetvédelmi terület nincs.

A helyi természetvédelmi területen a meglévő növényállományt védeni kell.

Javaslat,hogy fát kivágni csak növény egészségügyi okokból,engedély alapján lehessen.

Bármilyen építési, tereprendezési , növényültetési tevékenység is kertépítészeti engedélyhez kötött legyen.

Az Ökológiai Hálózat a település északi területére nyúlik be. (A 2003. évi XXVI. Törvényben foglaltak szerint ökológiai hálózat terület beépítésre szánt területté nem jelölhető ki.)

A település területén kijelölt természeti területek egyben tájképvédelmi területek is.

A Natura 2000 övezetébe a település észak – keleti csücskében fekvő ökológiai hálózaton belül található gyepfoltok tartoznak.

Települési és épített környezet

Medgyesegyháza város településszerkezetének legmeghatározóbb elemei a 4429 és 4434 j. országos mellékutak, valamint a Kétegyháza – Mezőhegyes közforgalmú vasúti mellékvonal.

A telepített községekre jellemző belterületi terület felhasználásban sem Medgyesegyháza sem a településhez tartozó Bánkút esetében nem történt jelentős változás. Mindkét településrész jellemzően lakóterület, a központban sűrűsödő intézményekkel és közparkkal.

Medgyesegyháza és Bánkút gazdasági területeit elsősorban a majorok alkotják, amelyek a településrészek körül elszórtan helyezkednek el.

Emellett egyre erősebb a lakóterületen belüli, mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó gazdasági funkciók megjelenése és a kereskedelmi, szolgáltató egységek számának növekedése.

Medgyesegyházán jellemző a szántóföldi területhasználat túlsúlya, mindössze néhány kisebb erdőfolt és gyepterület található a külterületen.

A jelentős külterületi gazdasági területeken elsősorban állattartással, és egyéb mezőgazdasági tevékenységgel (szárítás, raktározás, dinnyefelvásárlás stb...) foglalkoznak.

A Medgyesegyházától keletre kertes mezőgazdasági területek találhatóak mintegy 10 hektáron, ahol a keskeny parcellákon jórészt szántóföldi növényeket termesztnek.

Lakott területek (tanyák) a külterületen egyre csökkenő számban találhatóak, a még meglévő lakott épületek a két belterülethez kapcsolódva, valamint a településrészekre vezető utak mentén jellemzőek.

Zaj

Medgyesegyházán ipari tevékenységből származó jelentős zajterhelés nincs.

A településen keresztül halad egy országos átmenő forgalmú út és a vasút, ezen forgalom okoz közlekedésből származó zajterhelést. Ez a terhelés azonban nem lépi túl a megengedett mértéket.

Még kell még említeni a mezőgazdasági gépek, ill. a zöldség-és dinnyeszállítás okozta időszakosan megerősödő nehézgépjármű okozta zajterhelést.

Hulladékgazdálkodás

Medgyesegyháza hulladékgazdálkodása/külön terve van/

A városból a települési szilárd hulladék elszállítása szervezeten történik közszolgáltató által.

A gondot a növénytermesztésnél keletkező hulladékok, a nagy mennyiségű fólia begyűjtése és elszállítása okozza.

Emberi egészség és környezeti hatások

A városban a hatékony környezet-egészségügyi oktatás, nevelés hosszú távon érvényesülő prevenció eszköz.

A szemléletformálás, a helyes szokások és magatartásformák kialakítása az egészségi állapot megőrzésének elengedhetetlen feltétele.

A nevelés minden szinten – az óvodától a továbbképzésig – igen fontos. Az egyes intézmények által végzett oktatási tevékenységet össze kell hangolni, és hatékonyabbá kell tenni.

Környezetbiztonság

A városban környezetbiztonságot veszélyeztető üzem nem működik.

Éghajlatváltozás, magas légköri ózonsökkenés és savasodás

A fosszilis tüzelőanyagok elégetése, egyes ipari és mezőgazdasági tevékenységek, illetve az üvegházhatású és az ózonszűrő anyagok alkalmazása globális légszennyezést okoznak. A kibocsátott szennyező anyagok összetett környezeti problémákat idéznek elő.

A városban az engedély nélküli hulladékégetés különösen a fólia okoz időszakosan légszennyezést.

Energetika

Medgyesegyháza település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamos energia és a földgáz áll rendelkezésre .

A földgáz település szintűnek tekinthető kiépítettsége korszerű termikus energiaellátás lehetőségét biztosítja a településen.

A villamos energia a világítás és technológiai célú energia igények kielégítését szolgálja.

A megújuló energiahordozók hasznosítása nem jellemző.

A várható árstruktúra változás, és a környezetvédelmi igények fel fogják értékelni a megújuló energiaforrásokat, azok szélesebb körű hasznosítási igénye prognosztizálható.

A megújuló energiahordozók közül a szél és a napenergia hasznosítás lehetőségét kínálja a település természeti adottsága .

Közlekedés

A településen átmenő 4419, 4434 jelű országos mellékutak **Medgyesegyháza** számára nagyon jó kapcsolatokat biztosítanak Békéscsabához, Gyulához és Mezőkovácsházához.

Ugyanakor mind az országos mellékutak kül - és belterületi szakaszai, mind a települési gyűjtőutak útburkolatának állapota leromlott, töredezett, repedezett, kátyús, nyomvályús. Jellemzően alépítményi teherbírési problémákkal.

A településnek önálló kapcsolata van Kétegyháza-Mezőhegyes közforgalmú vasúti mellékvonallal a központi belterületen lévő vasútállomás révén.

Gazdaság, idegenforgalom ,turizmus

Ökológiai és humánökológiai szempontból jelentős és újszerű együttműködések alakíthatók ki a környezet-, természetvédelmi és kulturális intézmények, szervezetek között összekapcsolva az országos és helyi turisztikai érdekeket a környezeti szempontok figyelembevételével.

Medgyesegyháza település alapvetően mezőgazdasági jellegű, az ágazat szerkezet változása miatt bekövetkezett általános hanyatlás és visszaesés itt kevésbé éreztette hatását.

Nagyüzemi növénytermesztés több kft-ben és négy új típusú szövetkezetben folyik, mindegyik több száz hektáron gazdálkodik.

A szántóterületek nagy részén a Haladás Plusz Kft gazdálkodik, de jelentős a magánvállalkozók tevékenysége is.

Sok családi magángazdálkodó is folytat jelentősebb mezőgazdasági tevékenységet, ők főként görögdinnye termesztéssel és fóliasátras, hajtásos növénytermesztéssel foglalkoznak.

A város mezőgazdasági vállalkozóiról elmondható, hogy fejlett és korszerű gépparkkal rendelkeznek, ami lehetővé teszi a minőségi termék előállítását. E vállalkozók alapvetően családi vállalkozások.

Medgyesegyháza gazdasági életéről általánosságban elmondható, hogy a bejegyzett vállalkozások működő szervezetek, a település életére nemcsak az adófizetéssel gyakorolnak hatást, hanem munkahelyteremtés és termelő tevékenység is párosul tevékenységükkel.

A település idegenforgalma a környék nyújtott természeti adottságokra épül. Így elsősorban a vidéket felkereső vadászokra. A helyi vadásztársaság a belföldi vadászok mellett elsősorban Ausztriából, Németországból valamint Olaszországból fogad vendégvadászokat.

Medgyesegyháza adottságai, helyzetértékelése egy SWOT analízisben került összefoglalásra a rendezési terv mellékletként.

Medgyesegyháza környezetvédelmi célkitűzései és feladatai:

A településen a környezetvédelmi célkitűzések - összevetve az eddig elért eredményekkel a SWOT analízisben felvázolt lehetőségekkel és az NKP –II. célkitűzéseivel - összhangban került meghatározásra.

Főcél: az ivóvíz bázis védelme.

1./ Levegőtisztosítás csökkenése

- Az avar és más kerti hulladék égetését a kormányrendelettel összhangban a belterületen meg kell tiltani.
- Az allergiát okozó növények irtását folyamatosan el kell végezni (Parlagfű rendeletet kell alkotni)
- A levegő porkoncentrációjának csökkentése érdekében a burkolt utak pormentesítését folyamatosan kell végezni. **Pályázatok segítségével a földes utakat szilárd burkolattal kell ellátni.**
- A dűlőutak mentén védő fasorokat kell ültetni.

- Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását csökkenteni kell- a lakosságot erről tájékoztatni szükséges.

2./ Vízüdelem

- A felszíni vizek minőségének megóvása, javítása a cél
- A település belterületén a csapadékvíz elvezető árkokat a jogszabályi előírásoknak megfelelően ki kell alakítani,a meglévőket pedig karban kell tartani.
- A felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi követelményeit biztosítani kell.
- A település nitrát érzékeny területen helyezkedik el, ezért fokozottan ellenőrizni kell a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezését az állattartó telepek fokozott ellenőrzésével
- Az ivóvíz minőségű vizet öntözésre nem lehet felhasználni.
- Öntözésre, kutakat csak engedéllyel létesíthetnek- a használat után el kell tömíteni.
- A vízbázison a szennyvíz elszikkasztása tilos- ezt a lakosság körében tudatosítani kell.

3./ Talajvédelem

- A szélrózió által veszélyeztetett területet csökkenteni kell mezővédő erdősávok telepítésével.
- A növényvédőszer – maradék mint veszélyes hulladék összegyűjtését,kezelését meg kell szervezni a településen.
- A biogazdálkodás elterjesztését népszerűsíteni kell

4./ Táj és természet

- Az országos jelentőségű védett természeti területeket,kunhalmokat fenn kell tartani
- Az országos jelentőségű védett természeti emlék - Baross László síremléke Bánkúton – gondozása állandó feladat
- Helyi jelentőségű természetvédelmi területeket szinten kell tartani
- Az erdők természetvédelme érdekében a faállománnyal borított és erdő felújítási kötelezettség alá tartozó terület arányát növelni kell legalább 4-5 % legyen
- A NATURA 2004 hálózathoz tartozó ősgyep fenntartása új feladat

5./ Földtani értékek és természeti erőforrások

A megújuló energiaforrások / szélenergia,napenergia/ használatának arányát, fenntartható használatát növelni kell.

6./ Egészségmegőrzés, életmód

- Kémiai kockázat csökkentése : toxikus, vegyi anyagok , növényvédő szerek jelenlegi felhasználásának 20%-os csökkentése
- Az élelmiszerbiztonság érdekében növelni kell az ökológiai gazdálkodással megművelt minősített területek nagyságát a településen.
- A környezetbarát életviteli és fogyasztási szokások elterjesztése érdekében: növelni kell a szelektív kommunális hulladékgyűjtés arányát 35-40 %- ra - az összes begyűjtött hulladéktömegéhez viszonyítva

7./ Települési környezetminőség javítása

- Növelni kell az egy lakosra jutó közhasználatú zöldterületek nagyságát
- Csökkenteni kell a zajterheléssel érintettek számát a településen
- Az ivóvíz minőségi határértékeinek betartása
- A tisztított szennyvíz mennyiségének növelése:a csatornázottság 100% - os kiépítésével és a csatornahálózattal nem rendelkező vagy a hálózatra rá nem kötött településrészen keletkező szennyvíz ártalommentes elhelyezésével a tisztítótelepen.

8./ A környezeti tudat formálása

A lakosság tájékoztatása folyamatosan a helyi médián (kábel tv ,újság,internet) keresztül a település környezeti állapotáról , a kitűzött célokról és a feladatokról.

A felülvizsgálat alapján megállapítható,hogy a fentiekben meghatározott környezetvédelmi célok és feladatok részben teljesültek részben pedig folyamatban vannak.

A település vezetőinek irányításával a tiszta,egészséges és kultúrált város kiépíthető.

Mezőkovácsháza,2010.

Bálint Ferenc
Környezetvédelmi igazságügyi szakértő